

BELGISCHE SENAAT

VERGADERING VAN 22 JULI 1920

Verslag van de vereenigde Commissiën voor de Wetenschappen en Kunsten en voor 's Landsverdediging, belast met het onderzoek van het Wetsvoorstel waarbij de lichamelijke opvoeding en de opleiding der jeugd tot den militairen dienst worden verplichtend gemaakt.

(Zie stuk n° 57 van den Senaat.)

Aanwezig: De heeren DE RO, voorzitter; DERBAIX, DE PIERPONT SURMONT DE VOLSBERGHE, LEKEU, LIBBRECHT, MAGIS, MEYERS, CARPENTIER, ridder BEHAGHEL, CUPERUS, graaf DE BROQUEVILLE, baron d'HUART, DUMONT (Alfons), LIBIOULLE, VAN WETTER, WACRENIER en LE JEUNE, verslaggever.

MIJNE HEEREN,

Het wetsvoorstel, waarbij de lichamelijke opvoeding en de opleiding der jeugd tot den militairen dienst worden verplichtend gemaakt, werd, in den loop van verscheidene vergaderingen, door de vereenigde commissiën onderzocht; deze hebben eenparig beslist het beginsel daarvan aan te nemen.

Door aldus tot het beginsel toe te treden, behouden niettemin sommige leden zich het recht voor om bedenkingen van ondergeschikt belang en van toepassing in 't midden te brengen. Een lid verklaart zich onbevoegd over zekere punten van technischen aard; hij stelt er prijs op, te zeggen dat hij altijd voorstander is geweest van de gewapende Natie.

Al de leden waren het eens om hulde te brengen aan het initiatief van den indiener van het ontwerp, evenals aan zijn gewetensvol en zeer volledig werk.

Het ware te wenschen dat de Senaat, op zijne beurt, zich met de eenstemmige zienswijze van de Commissie vereenige.

De leidende gedachte, welke van het onderhavige ontwerp en van zijne toelichting uitgaat, is deze: door middel van eene wet er toe te geraken,

de lichamelijke opvoeding onder de jeugd ruim te verspreiden en, dank zij de oordeelkundige beoefening van de gymnastiek en van allerlei sport, de levenskracht van ons ras in stand te houden, die onder den oorlog zoo krachtig tot uiting kwam, en aan iederen Belg het lichamenlijk evenwicht te schenken, zonder hetwelk het zedelijk evenwicht en de bewustheid van de zedelijke tucht in een natie zich niet zouden kunnen ontwikkelen.

In talrijke landen komen deze gedachte, deze bezorgdheid voor ; in de Angel-Saxische landen is zij sinds langen tijd zoodanig in den geest van al de burgers geankerd, dat er geene wetten noodig zijn om haar in praktijk te stellen: zóó konden het Britsche keizerrijk en de Vereenigde Staten binnen een korten tijd prachtige millioenenlegers tot stand brengen.

In Frankrijk heeft het Parlement in de jongste tijden, met eene overgrootte meerderheid, eene wet aangenomen, waarbij dezelfde beginselen worden gehuldigd als in het U voorgelegd voorstel zijn vervat.

Zonder moeite zou men de menigvuldige voorbeelden van dien aard kunnen aanhalen ; is het echter nog wel noodig, in een zoo verlicht midden als de Senaat, zich op te houden om te bewijzen dat de lichamelijke opvoeding der jeugd een nationale noodwendigheid is ? Wij denken het niet.

Nochtans worden tegen het voorstel zekere bezwaren aangevoerd.

Enkelen zijn bevreesd voor een Rijkstoezicht over de lichamelijke opvoeding. Doch, zoo de lichamelijke opvoeding de verplichte en gesubsidieerde aanvulling wordt van den leerplicht, derwijze dat deze twee een oordeelkundig geheel uitmaken, kan men dan aannemen dat zij ontslagen wordt van het officieel toezicht dat, terecht, aan iedere door den Staat geldelijk ondersteunde onderwijsinrichting is opgelegd? Voorzeker neen ; doch dit toezicht moet de vruchtbare ontwikkeling van elk persoonlijk initiatief noch verhinderen noch belemmeren.

Nog anderen toonen zich bevreesd voor de uitgave welke het ten uitvoer leggen van het voorstel zou kunnen veroorzaken ; sommigen drijven het zelfs zoo ver dat zij het ruïneus noemen. Deze uitgave, welke overigens over zekere tijdperken zou kunnen verdeeld worden, wordt door den indienner van het voorstel zelf op ongeveer 39,000,000 frank begroot. De som is aanzienlijk en men begrijpt dat men zich eenigszins bezorgd toont, wanneer het geldt een nieuwe verhooging van onze begrootingslasten op een oogenblik dat de financieele toestand van het land reeds zoozeer bezwaard is. Wat zou men nochtans zeggen van een landbouwer, die zou terugdeinzen voor de noodige kosten tot aankoop van de onontbeerlijke meststoffen om zijn grond vruchtbaar te maken en de opbrengst daarvan te verzekeren? Wat zou men zeggen van een werktuigkundige die, door een overdreven bezorgdheid voor bezuiniging, het verschijnen van zijn werktuig zou verhaasten door het smeersel te onthouden, dat voor zijne werking noodzakelijk is?

Moet het productief maken van het menschenkapitaal, vertegenwoordigd door onze jongelingschap, die geroepen is den voorspoed van ons geteisterd land te herstellen, niet, in de eerste plaats, het voorwerp onzer bezorgdheid zijn en hebben wij, met het oog op de toekomst, het recht ons onverschillig te toonen voor deze gewichtige zaak, die zal blijven bestaan, om slechts de huidige moeilijkheden, waarvan er vele enkel van overgankelijk aard zijn, te willen oplossen?

Door een andere opwerping zou men dit ontwerp willen aanstellen als geschikt zijnde om de regeling van de lichamelijke opvoeding te stellen onder den overwegenden invloed van het Departement van 's Lands Verdediging. Het komt voor, dat deze opwerping geen stand houden kan, wanneer men den tekst nagaat. De Hooge Raad voor lichamelijke opvoeding bestaat, volgens artikel 2, uit zes leden, waarvan een voorzitter en

een secretaris, benoemd door den Minister van Wetenschappen en Kunsten. Wat de overige vier leden betreft, is door het ontwerp niets bijzonders voorzien en derhalve kan men besluiten dat hunne keuze zal geschieden naar de pædagogische noodwendigheden en slechts door 's lands belangen zal ingegeven worden.

Ten slotte, kon ik niet onbewust zijn van zeker verzet, dat van den beginne af ontstond en scheen uit te gaan van de vrees, dat het wetsvoorstel een militaristische strekking zou hebben. Na de behandeling in de Commissie, na de zoo goed gestaafde toelichting, door den indiener bij zijn wetsvoorstel gevoegd, schijnen deze bezwaren inderdaad zeer hersenschimmig te zijn. Voorzeker begroeten wij uit ganscher harte den dag, waarop de Volkenbond op sterke grondvesten zal gevestigd en zijn gezag alom zal erkend en geëerbiedigd zijn. In afwachting van dien schoonen dag, is het België niet, dat er aan denkt of er ooit zou kunnen aan denken, den wereldvrede te storen. Doch, martelaar voor het Recht, moet het zich de geleden smarten herinneren en heeft het tegenover zijn volk tot plicht, het voor nieuw lijden te behoeden.

Het voorgestelde ontwerp, dat strekt tot versterking van ons ras, heeft tevens de verdienste, veeleer een vermindering dan een verzwaring der militaire lasten te doen verhoplen ; daardoor wordt inderdaad onze jongelingschap in staat gesteld om, op het gepast oogenblik, haar plicht met goed gevolg te vervullen, zoo ooit onze onafhankelijkheid nogmaals in gevaar mocht verkeeren. Het is te wenschen dat de eenstemmigheid ten opzichte van dezen noodzakelijken maatregel van nationale voorbehoeding, even zoo algemeen zij als op 4 Augustus 1914 tegenover de brutale vijandelijke overweldiging.

De Verslaggever,
LE JEUNE.

De Voorzitter,
GEORGES DE RO.

Proposition de Loi rendant obligatoire l'éducation physique et la préparation de la jeunesse au service militaire.

Texte complété.

CHAPITRE PREMIER.

L'ÉDUCATION PHYSIQUE.

ARTICLE PREMIER.

Les cours d'éducation physique sont obligatoires dans tous les établissements d'instruction de l'État, ou subsidés par l'État (garçons et filles). Y sont comprises les écoles relevant des différents ministères (les écoles de bienfaisance, l'école des mousques, écoles du Congo, etc.).

Toutefois, des dispenses totales ou partielles, définitives ou temporaires, pourront être accordées à certaines catégories d'élèves suivant avis médical.

ART. 2.

Il est créé un conseil supérieur de l'éducation physique, composé de six membres, dont un président et un secrétaire nommés par le Ministre des Sciences et des Arts. Il comprend, en outre, trois délégués du Ministère de l'Intérieur et trois délégués du Ministère de la Défense nationale.

Wetsvoorstel waarbij de lichamelijke opvoeding en de opleiding der jeugd tot den militairen dienst worden verplichtend gemaakt.

Gewijzigde Tekst.

EERSTE HOOFDSTUK.

LICHAMELIJKE OPVOEDING.

EERSTE ARTIKEL.

De leergangen van lichamelijke opvoeding zijn verplichtend in al de onderwijsinrichtingen van den Staat of door den Staat geldelijk ondersteund (voor jongens en meisjes). Daaronder zijn begrepen de scholen afhangende van de verschillende ministeriën (de weldadigheidsscholen de scheepsjongensschool, de Congoscholen, enz.).

Echter kunnen, op geneeskundig advies, aan zekere soorten van leerlingen volle of gedeeltelijke, bepaalde of tijdelijke vrijstellingen worden verleend.

ART. 2.

Er wordt een hooge raad voor lichamelijke opvoeding tot stand gebracht; deze raad bestaat uit zes leden, waaronder een voorzitter en een secretaris benoemd door den Minister van Wetenschappen en Kunsten, en daarenboven uit drie afgevaardigden van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en drie afgevaardigden van het Ministerie van 's Lands Verdediging.

ART. 3.

Les professeurs d'éducation physique doivent posséder un diplôme officiel.

A l'école primaire, l'éducation physique est enseignée par des institutrices et des instituteurs qualifiés.

ART. 4.

Il est créé au Ministère des Sciences et des Arts une inspection général de l'éducation physique, une inspection de l'éducation physique pour l'enseignement moyen et normal moyen, une inspection de l'éducation physique pour l'enseignement primaire et normal primaire. Les inspecteurs doivent être porteurs du diplôme de licencié en éducation physique.

ART. 5.

Les professeurs spéciaux porteurs du diplôme de licencié en éducation physique sont assimilés aux professeurs des cours généraux de l'enseignement auquel ils sont rattachés.

ART. 6.

Les inspecteurs d'éducation physique sont assimilés aux inspecteurs de l'enseignement.

ART. 7.

La responsabilité civile de l'État sera substituée à celle des professeurs civils et militaires pour les cas d'accidents survenus au cours des exercices dans les écoles publiques et dans les sociétés agréées par l'État et subventionnées.

ART. 3.

De leeraars van lichamelijke opvoeding moeten in het bezit zijn van een officieel diploma.

In de lagere school wordt de leerang van lichamelijke opvoeding gegeven door bevoegde onderwijzeressen en onderwijzers.

ART. 4.

In het Ministerie van Wetenschappen en Kunsten wordt ingesteld een algemeene dienst van toezicht op de lichamelijke opvoeding, een dienst van toezicht op de lichamelijke opvoeding voor het middelbaar onderwijs en het normaalonderwijs van den middelbaren graad, een dienst van toezicht op de lichamelijke opvoeding voor het lager onderwijs en het normaalonderwijs van den lagere graad. De opzieners moeten in het bezit zijn van een diploma van licentiaat in lichamelijke opvoeding.

ART. 5.

De bijzondere leeraars, die in het bezit zijn van een diploma van licentiaat in lichamelijke opvoeding, worden gelijkgesteld met de leeraars der algemeene leergangen van het onderwijs waaraan zij verbonden zijn.

ART. 6.

De opzieners van de lichamelijke opvoeding worden gelijkgesteld met de opzieners van het onderwijs.

ART. 7.

De Staat is burgerrechtelijk aansprakelijk in de plaats van de burgerlijke en militaire leeraars bij ongevallen, overkomen tijdens de oefeningen in de openbare scholen en in de door den Staat toegelaten en geldelijk ondersteunde maatschappijen.

Toutefois, l'État aura recours contre l'instructeur dans le cas de faute personnelle inexcusable.

De Staat kan echter zijn verhaal nemen tegen den leider in geval van onverschoonbare persoonlijke schuld.

CHAPITRE II.

LA PRÉPARATION MILITAIRE.

ART. 8.

La préparation militaire qui est donnée dans les sociétés privées, de toute nature, vise avant tout à perfectionner le développement physique.

Elle commence à l'âge de dix-sept ans et est enseignée d'une manière continue jusqu'à l'entrée au service militaire.

ART. 9.

Le programme détaillé de la préparation militaire est celui arrêté par la commission nommée à cet effet par le Département de la Défense nationale.

ART. 10.

Pour être agréée, toute société de préparation au service militaire doit se conformer au programme officiel.

ART. 11.

Le contrôle est exercé par le Ministre des Sciences et des Arts qui délègue à cet effet des inspecteurs régionaux.

ART. 12.

Dans toutes les villes et dans les communes ayant plus de 5,000 habitants, il est créé obligatoirement un terrain de jeux et de sport et un stand pour le tir.

HOOFDSTUK II.

MILITAIRE OPLEIDING.

ART. 8.

De militaire opleiding in de private maatschappijen van allen aard heeft vooral ten doel, de lichamelijke ontwikkeling te bevorderen.

Zij vangt aan op den leeftijd van zeventien jaar en wordt onafgebroken voortgezet totdat dienst wordt genomen in het leger.

ART. 9.

Het omstandig programma van de militaire opleiding wordt vastgesteld door de commissie, daartoe benoemd door het Departement van 's Lands Verdediging.

ART. 10.

Om toegelaten te worden, moet elke maatschappij voor militaire opleiding zich gedragen naar het officieel programma.

ART. 11.

De contrôle wordt uitgeoefend door den Minister van Wetenschappen en Kunsten, die daartoe gewestelijke opzieners afvaardigt.

ART. 12.

In al de steden en in de gemeenten van meer dan 5,000 inwoners moeten een sport- en speelplein, alsmede eene schietbaan ingericht worden.

Ces terrains et leurs locaux seront acquis ou bâtis et entretenus aux frais de l'État, de la province et de la commune.

Un « stade olympique » sera édifié dans chaque province.

Il y aura un bassin de natation dans toutes les villes pour les exercices scolaires, postsecondaires et de préparation au service militaire.

ART. 13.

Dans un délai à déterminer par un arrêté royal, tous les jeunes Belges des deux sexes, avant de se présenter à des concours ou examens de l'État, doivent justifier par un certificat qu'ils ont satisfait à la loi sur l'éducation physique et obligatoire.

ART. 14.

Des exemptions d'impôts sont accordées aux associations d'utilité publique qui ont pour but exclusif l'éducation physique et la préparation militaire. Elles ne sont soumises à aucun droit, ni taxe sur les recettes de fêtes et concours, lorsque celles-ci sont consacrées uniquement au but poursuivi par ces associations sportives.

ART. 15.

Les sociétés de gymnastique, sportives et de préparation militaire sont subsidiées par l'État, si elles réunissent les conditions déterminées par l'arrêté royal pris en exécution de la loi. Elles soumettent, chaque année, un rapport complet à M. le Ministre des Sciences et des Arts. Cette dernière obligation est imposée de même aux écoles de bienfaisance, du Congo, des mousses ou autres écoles spéciales dépendant de l'État.

Deze pleinen en hunne lokalen worden op kosten van den Staat, van de provincie en van de gemeente aangekocht of gebouwd en onderhouden.

Een « olympisch stadion » wordt in elke provincie opgericht.

In al de steden moet een zwemdok zijn voor de schoolsche en de naschoolsche oefeningen, alsmede voor de oefeningen tot militaire opleiding.

ART. 13.

Alvorens zich voor prijskampen of examens van den Staat aan te bieden, moeten al de jonge Belgen van beiderlei kunne, binnen een bij koninklijk besluit te bepalen termijn, het bewijs aanbrengen dat zij aan de wet op de verplichte lichamelijke opvoeding voldaan hebben.

ART. 14.

Vrijstelling van belastingen wordt verleend aan de vereenigingen ten algemeenen nutte, welke uitsluitend de lichamelijke opvoeding en de militaire opleiding beoogen. Zij zijn vrijgesteld van de rechten en belastingen op de ontvangsten van feesten en wedstrijden, wanneer die alleen bestemd zijn voor doeleinden door deze sportvereenigingen nagestreefd.

ART. 15.

De maatschappijen voor gymnastiek, sport en militaire opleiding ontvangen toelagen van den Staat, indien zij voldoen aan de vereischten, welke zijn gesteld bij het koninklijk besluit, genomen ter uitvoering van de wet. Ieder jaar leggen zij een volledig verslag voor aan den Minister van Wetenschappen en Kunsten. Deze laatste verplichting is eveneens opgelegd aan de weldadigheidsscholen, de Congo-scholen, de scholen voor scheepsjongens of andere bijzondere scholen afhangende van den Staat.

ART. 16.

Les sociétés de gymnastique, sportives et les groupements de préparation militaire peuvent obtenir la personification civile.

ART. 17.

Les associations ou sociétés agréées, ne peuvent sous aucun prétexte prendre part à des manifestations politiques, religieuses ou philosophiques.

Les subsides peuvent être retirés aux sociétés qui auraient enfreint cette prescription.

ART. 18.

Un arrêté royal règle l'application de cette loi.

J.-A. CARPENTIER.
CHARLES MAGNETTE.
Comte de BROQUEVILLE,
GEORGES DE RO,
DELANNOY,
ALEXANDRE BRAUN.

ART. 16.

De maatschappijen voor gymnastiek en sport, alsmede de groepeerings voor militaire opleiding kunnen rechtspersoonlijkheid bekomen.

ART. 17.

De toegelaten vereenigingen of maatschappijen mogen onder geen voorwendsel hoegenaamd deelnemen aan politieke, godsdienstige of wijsgeerige betoogingen.

De toelagen kunnen onttrokken worden aan de maatschappijen die dit voorschrift overtreden.

ART. 18.

De toepassing dezer wet wordt bij koninklijk besluit geregeld.

TOELICHTING

MIJNE HEEREN,

In het werk tot heropbeuring van ons land, en voor de toekomst zelve van ons ras, kan men geen belang genoeg hechten aan 's menschen kracht, door den oorlog zoo wreedaardig getroffen : ontberingen bij de burgers, ziekten opgedaan aan het front door de soldaten, terneerdrukken wegvoeringen, tuberculose, enz. De turnkunst en de methodisch toegepaste sport moeten de voornaamste medehelpers zijn in den strijd tegen het alcoholisme en de tuberculose.

De lichamelijke opvoeding, grondslag van de zedelijke opvoeding, oorsprong van kracht en gezondheid zal, wanneer zij ruimschoots onder de jongelingschap is verspreid, alleen ons ras vermogen te doen herleven.

Dit is een punt van maatschappelijke hygiëne dat België zich moet behartigen op te lossen.

Iedereen weet dat de vreeselijke oorlog de bloem van ons ras heeft geroofd of gekna¹ t.

Laat ons werken om een nieuw keurras te vormen !

Het is eene dringende taak, de voortbrengingskracht van ons menschenkapitaal te verhoogen.

* * *

De lichamelijke opvoeding moet niet alleen worden aangezien als een middel om toekomstige soldaten te vormen ; zij heeft een meer verheven en meer algemeen doel dat een hoofdzakelijk belang vertegenwoordigt : aan elken Belg het lichamenlijk en zedelijk evenwicht te geven, dat onontbeerlijk is aan iedereen om zijn plicht in de maatschappij te vervullen.

Het doel is dus mannen te vormen ; de opvoeding van het lichaam en van het karakter moeten te zamen gaan. De lichamelijke en zedelijke vorming van den man en den burger geschieden door dezelfde middelen als de opleiding tot den militairen dienst.

Sedert den oorlog bestond er in Frankrijk een drukke beweging ten voordeele van de lichamelijke opvoeding en van de sport. Alzoo werden, in den loop van 1919, credieten aangenomen tot een gezamenlijk beloop van tien millioen.

Anderzijds, hebben verschillende afgevaardigden een wetsvoorstel ingediend tot oprichting van een ministerie van volksgezondheid. In Denemarken en in Zweden, worden jaarlijks verscheidene millioenen aan de militaire opleiding besteed. In Zwitserland zijn de turnmaatschappijen en de schuttersbonden zeer talrijk. In Engeland, in de Vereenigde Staten legt de geheele jeugd zich op de krachtsoefeningen en de sport toe.

Het is hoog tijd dat België dergelijke voorbeelden navolge en dat de wetgevers eene bijzondere wet aannemen waarbij de lichamelijke opvoeding en de militaire voorgeoefendheid van de jeugd worden verplichtend gemaakt.

Laat ons vooral spoed maken !

De Belgische Kamers hebben de wet van 5 September 1919 aangenomen, waarbij het *Nationale Werk der Kindsheid* wordt opgericht, met het doel de kinderbescherming aan te moedigen en te ontwikkelen en, voornamelijk, de verspreiding en de toepassing van de wetenschappelijke regelen en methoden der kinderhygiëne, hetzij in de huisgezinnen, hetzij in de openbare of private gestichten voor opvoeding, onderstand en bescherming te bevorderen.

Anderzijds, de wet van 1914, tot invoering van den leerplicht voor de kinderen van zes tot veertien jaar, beschermt de kindsheid tot op dien ouderdom.

Het is noodig dit beschermings- en opvoedingswerk voort te zetten tot het oogenblik waarop de jongelingen in het leger worden ingelijfd.

* * *

De organieke koninklijke besluiten van 15 December 1875 en van 20 September 1884 maken het turnonderwijs verplichtend zoowel in het lager als in het middelbaar onderwijs.

Eilaas! zelfs het beginsel van het schoolbezoek wordt niet altijd geëerbiedigd. Wat dient er gezegd te worden over de toepassing van het « verplichtend » onderwijs der turnkunst, vooral op den buiten waar dit onderwijs als niet bestaande kan worden aangezien, daar bijna overal de lokalen, de werktuigen en de gediplomeerde opleiders ontbreken.

De verantwoordelijkheid daarvan valt op het Parlement terug, aangezien het tot nog toe geen het minste initiatief heeft genomen in zake de onderhavige kwestie.

Men is weinig vooruitgegaan. Aan hooger hand heeft men, schijnt het, vergeten dat de redematige lichamelijke opvoeding een belangrijke rol moet spelen in het leven van eene groote moderne natie.

Het is door middel van eene wet en niet van een eenvoudig koninklijk besluit, dat men tot de ernstige inrichting moet komen der lichamelijke opvoeding, die men niet mag gelijkstellen met het gymnastiekonderwijs van vroeger.

De lichamelijke opvoeding behoort tot alle leeftijden en tot beiderlei kunne. Doch het is tijdens den groei van het lichaam dat zij hare beste vruchten oplevert.

Het is dus op dezen leeftijd, wanneer het kind en de jongeling naar school gaan, dat de Staat hun de lichamelijke cultuur zal moeten opleggen. Hij zal deze moeten brengen op de leerprogramma's in dezelfde hoedanigheid en met dezelfde waarborgen als de geschiedenis of de rekenkunde, haar wezenlijk verplichtend maken met aan de scholen van iederen graad, de noodige inrichtingen en het noodige materieel te bezorgen : turnzalen, speelpleinen, zwemdokken, schietbanen.

* * *

De duur van den dienstdtijd in het leger is een vraagpunt waarmede thans al de natiën zich bezig houden.

De groote oorlog heeft bewezen dat, wil men een onverwinbaar leger vormen, er mannen noodig zijn met een lenig lichaam, bedeed met wilskracht en tegen de vermoeienissen gehard.

Wanneer zij dan door een kader van goede officieren zijn omgeven en den vooruitgang op wetenschappelijk en nijverheidsgebied weten te benutten, zullen zij spoedig strijders van eerste gehalte uitmaken.

De oorlog heeft bewezen dat op drie maanden de voetganger de hoofdzakelijke techniek van zijn wapen kan leeren. Welnu, het gold toen niet voorbereide nieuwelingen.

Wanneer men bijgevolg zal te doen hebben met « ontbolsterde », « gekneede » lieden, welke physiologisch en zedelijk afgericht zijn, zal men in een zelfde tijdsbestek tot betere uitslagen geraken.

Dienvolgens, mag men de kwestie van de vermindering van dienstdiensttijd als volkomen mogelijk en geenszins gevaarlijk aanzien voor het geval dat een nieuwe oorlog nog zou ontstaan.

Van zijn achtste jaar af, zou het kind op de school, de jongeling in de naschoolsche werken de lichamelijke cultuur beoefenen, welke opvoeding — tusschen het zeventiende en het twintigste jaar — zou volledig worden met leergangen van militaire vóórgeoefendheid. Op die wijze zal de goed voorbereide rekrute, wanneer hij in het regiment aankomt, spoedig den wapenstiel aanleeren. Zijn bijzondere kennis zou hem, natuurlijkerwijze, sommige voordeelen moeten verzekeren zooals de keuze van het regiment, een graad na een korten dienstdiensttijd, verloven, enz.

Deze voordeelen zouden spoedig gekend en gewaardeerd zijn, en de beste aansporing wezen voor onze aankomende soldaten.

Deze tot den twintigjarigen leeftijd verlengde lichamelijke opvoeding zou de kracht van den handenarbeid en van den geestesarbeid der natie aanzienlijk vergrooten, aan al de burgers een aanzienlijk voortbrengingsvermogen schenken en het peil van de economische kracht van het volk verhoogen.

* * *

Om tot die uitslagen te geraken, moet men de lichamelijke opvoeding in de school en in het leger door alle middelen uitbreiden.

Zonder de aanhoudende waakzaamheid en den milden steun van de Regeering is er echter niets te doen.

Elk jaar moet op de begroting van Wetenschappen en Kunsten en op die van 's Lands Verdediging een belangrijk crediet worden gebracht, onder vorm van aanmoedigingen te verdeelen onder de scholen, de maatschappijen voor gymnastiek, sport en militaire opleiding. Deze toelagen zouden ook dienen tot inrichting van openbare voorstellingen ten einde den lust voor de krachtsoefeningen te verbreiden.

Jaurès, in zijn boek : *L'Armée nouvelle*, erkent deze noodzakelijkheid :

« Het is noodig », zegt hij, « dat de Natie aan sterke bekrachtigingsmaatregelen de aantrekkelijkheid weet te paren van meêsleepende en afwisselende oefeningen ; dat zij eigenliefde en ijver aanmoedige door gymnastische spelen, door prijskampen, door prijzen van uithoudingsvermogen bij het gaan, voor snelheid bij het loopen, voor handigheid bij het schieten ; dat zij aan de jonge lieden geheel de waarde doe beseffen van deze wakkere gewoonten, beginselen van gezondheid en van moed... »

De uitbreiding van de lichamelijke opvoeding en de voorbereiding der jongelingschap tot den militairen dienst zullen de medewerking behoeven van talrijke opleiders. Eerst en vooral zal men moeten kunnen rekenen op die der lagere onderwijzers, der bijzondere leeraars van lichamelijke opvoeding in de normaalscholen en in de middelbare onderwijsinrichtingen,

der bijzondere leeraars van lichamelijke opvoeding die in de universiteiten worden gevormd, evenals op die der oud-leerlingen van de normaalschool voor gymnastiek en schermkunst in het leger.

*
* *

Ziehier, overigens, breed geschetst ons programma dat aan de hedendaagsche opvattingen in zake lichamelijke opvoeding beantwoordt :

De lichamelijke opvoeding is verplichtend voor de jonge Belgen van beiderlei kunne, van af den leeftijd van acht jaar tot hun volle twintig jaar.

Zij wordt gegeven in al de lagere, middelbare, hogere en technische onderwijsinrichtingen ; in de toegelaten turn- en sportmaatschappijen en in de naschoolsche inrichtingen.

De leeraars van lichamelijke opvoeding moeten een officieel diploma bezitten.

In al de steden en in de gewesten met meer dan 5,000 inwoners is men verplicht een speel- en sportterrein en een schietbaan aan te leggen. Deze terreinen en deze lokalen zullen aangekocht of gebouwd en onderhouden worden op kosten van den Staat, der provincie en der gemeente.

In al de steden moet een zwemdok gebouwd worden voor de schoolsche en naschoolsche oefeningen.

In elke provincie zou een olympisch stadion worden opgericht.

Er wordt een persoonlijk boekje, soort kaart van zijn lichaamsgesteldenis, tot stand gebracht, welke den belanghebbende volgt vanaf de school tot het regiment, waar het aan de militaire geneesheeren wordt afgeleverd.

De Staat is burgerrechtelijk aansprakelijk, in de plaats van de burgerlijke en militaire leeraars, bij ongevallen, overkomen tijdens de oefeningen in de openbare scholen en in de door den Staat toegelaten en geldelijk ondersteunde maatschappijen.

Alvorens zich voor prijskampen of examens van den Staat aan te bieden, moeten al de jonge Belgen van beiderlei kunne het bewijs aanbrengen dat zij aan de wet op de verplichte lichamelijke opvoeding voldaan hebben.

Vrijstelling van belastingen wordt verleend aan de vereenigingen van algemeen belang, welke uitsluitend de lichamelijke opvoeding en de militaire opleiding beoogen.

Er dient onderzocht te worden in welke voorwaarden de vereenigingen, die aan de verbreiding van de lichamelijke opvoeding en van de opleiding der jeugd tot den militairen dienst werken, rechtspersoonlijkheid zouden kunnen verkrijgen, welke hun bestaan zou verzekeren en hun invloed vergrooten.

Ten einde de gelijkaardigheid van het onderwijs en de verbreiding der aan de methoden toegebrachte verbeteringen te verzekeren, is het vooral noodig de leiding daarvan toe te vertrouwen aan een nationaal verbeteringscomiteit der lichamelijke opvoeding ; in het ministerie van Wetenschappen en Kunsten een algemeen toezicht, een toezicht van het middelbaar onderwijs en het normaal onderwijs van den middelbaren graad, een toezicht voor het lager onderwijs en het normaal onderwijs van den lageren graad in te stellen ; en in het ministerie van 's Lands Verdediging een bestuur en een toezicht in te stellen van de toegelaten maatschappijen voor de militaire voorgeoefendheid der jeugd.

*
* *

De vooroefening tot den militairen dienst zal er enkel naar streven, de lichamelijke ontwikkeling te bevorderen.

De vakkennis voor den militairen dienst mag slechts in het leger worden onderwezen. Het omstandig programma van de militaire vooroefening moet worden vastgesteld door de Commissie daartoe door het Departement van 's Lands Verdediging benoemd.

* * *

Het door ons voorgestelde Nationaal Comité voor lichamelijke opvoeding zou een hoogen interministerieelen verbeteringsraad uitmaken, bestaande uit een beperkt en gering aantal personen die, in zake lichamelijke opvoeding en militaire voorgeoefendheid, bijzonder bevoegd zijn ; het zou, daarenboven, bevoegde afgevaardigden van de verschillende belanghebbende departementen begripen. De taak van dezen hoogen raad zou er in bestaan al de aangewende pogingen, om de schoolsche en naschoolsche lichamelijke opvoeding en de voorbereiding tot den militairen dienst uit te breiden en te verbeteren, te doen samengaan en redematig te leiden.

Het zou een verbindingsorgaan zijn tusschen de school, het leger, de maatschappijen, het privaat initiatief, de betrokken ministeriën en het Parlement. Het zou de lichamelijke opvoeding in de wetenschappelijke wegen behouden.

Het zou de thans verspreid werkende krachten groepeeren en, op het terrein der lichamelijke opvoeding, een der schoonste vormen van den godsvrede verwezenlijken.

Het Nationaal Comité zou de groote sportbewegingen, de gewestelijke en nationale prijskampen inrichten en beschermen en zijne zedelijke taak zou zijn een mannelijke natie op te kweeken, steeds gereed om het land tegen elken aanval te verdedigen.

J.-A. CARPENTIER.

Gezien de hooge bevoegdheid van zijn ondertekenaar, achten wij het van belang hier een brief mede te deelen geschreven door ons achtbaar medelid, den heer professor De Page :

« Mijn Waarde Collega,

» Ik nam inzage van uw wetsvoorstel « waarbij de lichamelijke opvoeding en de opleiding der jeugd tot den militairen dienst worden verplichtend gemaakt ». Ik heb de voldoening U te zeggen dat ik het volkomen goedkeur.

» Evenals gij, acht ik de lichamelijke opvoeding den hoofdzakelijken grondslag voor de zedelijke ontwikkeling en den kostbaarsten factor voor eene goede gezondheid : *Mens sana in corpore sano*. En, zoo het niet twijfelachtig is dat de gymnastiek en allerlei sport, op oordeelkundige wijze beoefend, een doelmatige factor zijn bij de bestrijding van het alcoholisme en van de tuberculose, is het even waar dat zij een kostbare afleiding zijn

voor de zinnelijke neigingen en zij alzoo, onrechtstreeks, het zekerste middel uitmaken om de jeugd tegen de geslachtsziekten te beschermen.

» Gij hebt volkomen gelijk wanneer gij uitdrukkelijk bevestigt « dat wij de lichamelijke opvoeding niet alleen moeten bevorderen met het oog op de militaire opleiding, doch dat wij haar vooral moeten verlangen met het doel mannen te vormen en het ras te verbeteren ». In dit opzicht is het onontbeerlijk, zooals gij het overigens zeer wel zegt, dat de lichamelijke cultuur bij de vrouw even goed ontwikkeld worde als bij den man, en dat zij, om geheel haar nuttig effect te kunnen leveren, na de jeugdige jaren kunne voortgezet worden met een goed geregelde aanpassing volgens den leeftijd.

» In den jongsten tijd had ik de gelegenheid de zaak voor te leggen aan den verbeteringsraad voor het hooger onderwijs ; deze heeft eenparig den wensch uitgedrukt « dat het speelplein met inrichting voor allerlei sport voortaan een onontbeerlijk aanhangsel der hoogeschool moet uitmaken ». Daaruit blijkt dat de gedachte vooruitgaat ; weldra zal de gewichtigheid van de lichamelijke opvoeding door niemand meer betwijfeld worden en ik ben zeker dat uw uitnemend voorstel, waarover ik U van ganscher harte geluk wensch, geestdriftig door het Parlement zal aangenomen worden.

« (*Get.*) A. DE PAGE. »

VERKLARENDE NOTA.

MIJNE HEEREN,

Ten einde elk misverstand bij mijne achtbare medeleden te vermijden, opdat men vooral niet meenen zou dat het door mij ingediende wetsvoorstel eenige militaire strekking heeft, acht ik het noodig eenige bijkomende beschouwingen in het midden te brengen.

Van oudsher vijandig aan elk overdreven militarisme, ben ik van gevoelen dat het nuttiger is verstandige en bedreven ambachtslieden te vormen dan soldaten, die men de kunst zal leeren om den evenmensch te dooden.

Ik ben insgelijks van gevoelen dat het tijd is dat de oorlogen voor immer verdwijnen en dat eerlang een Volkenbond tot stand kome en ons de algemeene ontwapening meebrengende.

Strekken echter de huidige gebeurtenissen er toe om te bewijzen dat deze schoone droom van menscheijkheid zal verwezenlijkt worden?

De vraag stellen is ze ook oplossen !

Intusschen behoort de oorlog steeds tot de mogelijkheden der toekomst en, zooals onlangs generaal Rouquerolle het zegde : « De Staten die zich willen verdedigen, die hun eigen en zelfstandig leven willen leiden, moeten er zich op voorbereiden ».

Het is ook van belang hier enkele geloofsbelijdenissen te herhalen van den grooten Franschman Jean Jaurès, die voorzeker door niemand voor een militarist zal gehouden worden.

Deze geloofsbelijdenissen zijn bewonderenswaardig en zeer actueel ; wij zouden er ons met vrucht kunnen van doordringen :

« De inrichting van 's lands verdediging en de inrichting van den internationalen vrede zijn één en dezelfde zaak ». (*L'Armée nouvelle*, blz. 14.)

« Al wat Frankrijk zal doen om zijne verdedigingsmacht te verhoogen, zal de vredekanen in de wereld vermeerderen. » (Blz. 14.)

« Het leger heeft uitsluitend ten doel de onafhankelijkheid en het grondgebied van het land tegen elken aanval te beschermen. » (Blz. 556.)

« De natie, wanneer zij zich verdedigt, verdedigt al de gezinnen, de vrijheid, de veiligheid, de fierheid van eenieder. » (Blz. 47.)

« Het proletariaat staat niet buiten het Vaderland. » (Blz. 436.)

MIJNE HEEREN,

Het U voorgelegd wetsvoorstel werd zeer gewetensvol opgesteld door iemand die zijn land liefheeft en die, in den loop der oorlogsjaren, welke hij met den soldaat heeft doorgebracht, zich heeft kunnen rekenschap geven van de dringende noodzakelijkheid om de jeugd voor te bereiden tot het overwinnen van de moeilijkheden van het maatschappelijk leven door nieuwe kracht te verleen aan ons ras, dat zoo zwaar door den oorlog geteisterd werd.

Het wetsvoorstel kan samengevat worden door het aanwijzen van de navolgende doeleinden, waardoor ik mij alleen heb laten geleiden :

1° Door middel van eene gelijkaardige en onafgebroken lichamelijke en zedelijke opvoeding, ontdaan van elke militaristische strekking, een volkomene harmonische ontwikkeling van het individu te verkrijgen, derwijze dat iedereen het zuiver besef van zijne rechten en van zijne plichten jegens de Natie krijge ;

2° Dienvolgens zal door deze gunstige lichamelijke opleiding, door de vorming van het karakter en de verbetering der geschiktheden, de gave van assimilatie verscherpt worden.

Deswege zal de oordeelkundig opgeleide jongeling, vanaf den eersten dag zijner aankomst in de kazerne, veel sneller dan voorheen, de technische geoefendheid verkrijgen, welke door het militair beroep worden vereischt.

Onder die omstandigheden komt het practisch mogelijk voor, den militairen dienstdienst te verkorten.

Wat de practische toepassing van zulk een vraagstuk betreft, kunnen de meeningen verdeeld zijn ; ik ben echter overtuigd dat mijn wetsvoorstel, wat aangaat het beginsel, de eenparige goedkeuring zal meedragen van mijne achtbare medeleden.

Tot nu toe heeft geene enkele wet het groote vraagstuk van de herwording van ons ras aangevat. Zooals ik de eer had te zeggen in de toelichting van ons voorstel : « de vreeselijke oorlog heeft de bloem van ons ras geroofd of geknakt. Laat ons werken om een nieuw keurras te vormen. »

Het vermeerderen van het opbrengstvermogen van ons menschenkapitaal wordt eene dringende taak. Deze taak is op zijn minst even belangrijk en gepast als de taak van de openbare machten waar zij de verbetering van het paardenras vraagt.

Het Parlement zal er aan houden dit vraagstuk van volksgezondheid op te lossen : het zal een der belangrijkste zijn die de Belgische wetgeving sedert 1830 had op te lossen.

Het wetsvoorstel dat wij behandelen strekt om *de lichamelijke opvoeding in het onderwijs werkelijk verplichtend te maken*.

Tot hiertoe werd het onderwijs *der gymnastiek* slechts door een *koninklijk besluit* verplichtend gemaakt.

Moet ik er bijvoegen dat dit in het lager onderwijs eene doode letter bleef, behalve in de groote steden ?

De hoofdoorzaken daarvan waren het gebrek aan bijzondere voorbereiding van den onderwijzer ; vervolgens de burgerrechtelijke aansprakelijkheid die elk persoonlijk initiatief belemmerde.

De gymnastiek wordt, thans nog, enkel beschouwd als een bijkomend vak van het lager onderwijs.

Dit moet in de toekomst veranderen !

De *lichamelijke opvoeding* of *cultuur* moet de gymnastiek van vroeger vervangen.

De *lichamelijke opvoeding*, in haar geheel beschouwd, omvat niet alleen de gymnastiek, maar bovendien de spelen, het zwemmen, en de vakken van

de sport, aangepast aan de verschillende tijdstippen van de ontwikkeling van het kind.

Daar de kinderen over het algemeen de school verlaten op den leeftijd van veertien jaar, is het volstrekt noodig op oordeelkundige wijze de lichamelijke ontwikkeling, op de school begonnen, voort te zetten. Zonder onderbreking moet zij worden voortgezet tot aan den militairen dienst. Er dient dus een onderwijs te worden ingericht van lichamelijke opvoeding voor de jeugd, stadium dat overeenkomt met het tijdstip van *de voorbereiding der jeugd tot den militairen dienst*.

Dit programma raakt in geenerlei wijze aan de militaire opleiding, waarmee slechts in de kazerne moet begonnen worden.

In dit tijdperk van opleiding tot den militairen dienst moet, men niet een kern zien van schoolbataljons, noch eene automatische tucht, noch eenig caporalisme.

Nemen wij niet als maatstaf de strenge beginselen die aan de Duitsche jeugd worden ingeprint, doch keeren wij onze blikken naar de ruimere opvattingen der lichamelijke opvoeding in Engeland en in de Scandinavische landen.

Aan deze lichamelijke jeugdopvoeding is het te danken dat Engeland en Amerika, binnen een buitengewoon korten tijd, de geweldige goed gedrilde legers, die kort spel hebben gemaakt met hunne vijanden, konden doen oprijzen.

* * *

In het wetsvoorstel wordt gezegd dat de *maatschappijen van voorbereiding tot den militairen dienst* een modelprogramma, opgemaakt door het ministerie van Landsverdediging, moeten volgen om toegelaten te worden. Daarin is eveneens sprake van de contrôle waaraan die maatschappijen zullen onderworpen zijn.

In het buitenland wordt, over het algemeen, deze contrôle geregeld door de zorgen van het Ministerie van Oorlog. Zoo onder meer in Frankrijk, in Nederland, in de Scandinavische landen, in de Vereenigde Staten en zelfs in Zwitserland. In dit laatste land, waar de meest democratische geest heerscht, laat de wet de voorbereidende militaire opvoeding niet over aan het privaat initiatief.

Sedert 1874 werd in Zwitserland beslist dat alle jonge lieden, van tien jaar af totdat zij de lagere school verlaten (veertien jaar), hetzij zij al dan niet de school bijwonen, door de zorgen van de kantons de lessen van gymnastiek, voorbereidend tot den militairen dienst, moeten volgen.

Daarna, van achttien tot twintig jaar, moeten de jonge Zwitsers deelnemen aan de schietoefeningen.

Zij staan onder *militaire contrôle*.

De groote socialist Jean Jaurès vraagt, in een wetsvoorstel op de landsverdediging, hetwelk zijn laatste politiek werk was, dat de *voorbereidende militaire opvoeding* door de wet sterk geregeld wordt, met zeer ernstige waarborgsbepalingen, want : « *alleen het steunen op het privaat initiatief zou een dubbel bezwaar medebrengen. Vooreerst zijn ze nog zeer onzeker op dit gebied en veel te zwak om een nuttigen uitslag te bekomen ; en, vervolgens, de politieke bekommernissen bederven maar al te dikwijls dit initiatief.* » (*L'Armée nouvelle*, bl. 216.)

Artikel 5 van het wetsvoorstel Jaurès luidt :

« *De voorbereidende lichamelijke opvoeding wordt geleid en gecontroleerd door de officieren en onderofficieren, door de onderwijzers der openbare en*

private scholen, door de plaatselijke geneesheeren en door een raad van militaire volmaking tellende dertig leden. »

* * *

Deze documentatie heeft den indiener van het onderhavig wetsvoorstel aangezet te steunen op wat er geschiedt bij onze geburen, namelijk, de contrôle op de maatschappijen tot militaire voorbereiding te doen uitoefenen door de militairen.

Na beraad, hebben wij de militaire contrôle vervangen door de burgerlijke contrôle, vermits, aan de eene zijde, de burgerlijke instructeurs mannen van waarde zijn en wij, anderzijds, rekening houden met de bijzondere onafhankelijkheid van het Belgisch karakter, waardoor de vrees zou kunnen ontstaan dat in zekere middens de militaire contrôle niet gunstig zou worden onthaald.

MIJNE HEEREN,

Op het eerste gezicht zou het kunnen voorkomen dat het tot stand brengen van de ruime stoffelijke inrichting, gehuldigd door het wetsontwerp, aanleiding geven moet tot zeer hoge kosten.

Dat is hoegenaamd niet het geval ! Er is in deze hoegenaamd geen sprake van grootsche kunstwerken, doch van zeer gewone inrichtingen, met zoo weinig mogelijk onkosten, tot stand gebracht.

Bovendien, is het « nood maakt wet » geen waarheid? Want niets bestaat er van wat er zou moeten zijn.

Is het niet pijnlijk te moeten vaststellen dat er in 't geheele land slechts twaalf zwemdokken bestaan :

Wie zou durven beweren dat het niet gemakkelijk zou zijn, deze zonder groote onkosten op te richten overal waar waterlooopen of vijvers zijn?

Schietbanen, volgens de laatste zeer eenvoudige stelsels, bestaande uit kogelvangers in beton, kunnen zonder groote kosten opgericht worden in de open lucht. Deze stelsels zijn namelijk in Duitschland in gebruik.

Zeggen wij terloops dat het schieten niet enkel eene specialiseering is van de militaire loopbaan, doch dat het vooral een sport is, hetwelk ten eerste den scherpen blik, de kalmte en de zelfbeheersching ontwikkelt.

Ten slotte, wat betreft de stadions en pleinen voor de spelen, zijn dit enkel weiden, die ingericht zijn naar de noodwendigheden en de geldmiddelen.

* * *

Nog eenige woorden over de aansprakelijkheid der onderwijzers en der leeraars van lichamelijke opvoeding, bij schadegevallen of bij ongevallen overkomen onder de verplichte schooloefeningen. Deze belangrijke vraag staat aan de orde in al de landen, waar men zich op de lichamelijke cultuur toelegt.

Daar is niets te doen zonder eene wetsbepaling, die den tegenwoordigen toestand wijzigt (1).

(1) Dat vraagstuk der aansprakelijkheid, hetwelk zeer ernstig is onder meer dan een rechtskundig oogpunt, werd reeds vaak opgeworpen in de werken der rechtsgeleerden. Het vraagstuk is niettemin gesteld. Aan de rechtsgeleerden behoort het dit op te lossen.

De aansprakelijkheid, welke men bedoelt, is geregeld door de artikelen 1382, 1383 en 1384 van het Burgerlijk Wetboek.

Wanneer de ouders of voogden, bij een ongeval, den leeraar vervolgen, dan behoeft deze het bewijs te leveren dat hij streng zijne verplichtingen heeft volbracht, dat er zijnerzijds geen misgrijp werd bedreven.

Het gebeurt dat, uit vrees voor ongevallen, onder de gymnastieklessen, de zwemoefeningen, de spelen en de sport, sommige onderrichters de gymnastieklessen beperken tot eenige taaie en vervelende oefeningen, zich vijandig toonen aan het zwemmen, enz.

Voorzeker, bij elk ongeval onderzoekt de rechtbank het feit en al de omstandigheden waarin het zich voordeed ; doch de leeraar moet zich doen verdedigen door een advocaat, zijne verdediging voorbereiden, getuigen dagen.

De Staat, de provincie of de gemeente kunnen vervolgd worden door de ouders of de voogden van de kinderen, wien een ongeval is overkomen ; maar zelfs in dit geval blijft de onderwijzer aansprakelijk. Dit is eene ongelijkheid ; men stelt daardoor den onderwijzer buiten het gemeene recht.

Deze vraag werd onderzocht door mijn oud-professor en vriend, den heer Sluys, die de geleerde bestuurder was van de Normaalschool te Brussel.

In een sterk gedocumenteerd verslag, voorgelegd aan het Nationaal Congres van lichamelijke opvoeding, gehouden te Gent, in Augustus 1913, drukt de heer Sluys zich uit als volgt :

« In het ambt van opvoedkundige bestaat er, in werkelijkheid, een soort *vak-risico*, dat zou moeten ten laste gelegd worden aan de openbare overheid, als een gevolg van het werk dat zij aan hare aangestelden oplegt onder bepaalde voorwaarden, onafhankelijk van hun wil. Dit wil niet zeggen dat de onderwijzers en de leeraars moeten ontheven worden van de *misgrijpen welke zij in het uitoefenen van hun ambt bedrijven* ; dat is eene bestuurlijke aansprakelijkheid, waarvoor de strafbepalingen niet ontbreken ; doch zij zouden moeten onttrokken worden aan de aansprakelijkheid steunende op het *vermoeden*, waarvan het beginsel ligt in het tegenwoordig Burgerlijk Wetboek. »

Men zou deze opvoeders in een toestand moeten plaatsen gelijk aan dezen van de legerofficieren in dienst, die niet aansprakelijk zijn in rechtsopzicht, bij ongeval of schade, doch aansprakelijk blijven onder oogpunt van den dienst.

Talrijk zijn de gevallen, in Frankrijk en België, waarbij onderwijzers tot belangrijke schadevergoedingen werden veroordeeld ten gevolge van ongevallen, overkomen gedurende de oefeningen in de gymnastieksalen, in de zwemdokken, enz.

Dat heeft geleid tot het feitelijk verdwijnen van elk initiatief vanwege de onderrichters en tot het bijna geheel opgeven van de programma's van gymnastiek, spelen en sport.

Het is dus hoog noodig, de vrees van *het vermoeden van aansprakelijkheid in geval van schade of ongeval* te doen verdwijnen.

Ik voeg er nog bij dat een dergelijk artikel voorkomt in de wet op de lichamelijke cultuur, door de Fransche Regeering zoo pas ingediend.

Ik ben gelukkig aan mijne achtbare medeleden te kunnen mededeelen dat de Minister van Justitie, zonder te wachten op het aannemen van de wet welke wij behandelen, heeft beslist dat onder het leeraarskorps van de weldadigheidsgestichten van Moll, Ruyssede en Saint-Hubert, voortaan een leeraar van lichamelijke opvoeding zou aangesteld worden.

Elken dag zal er een volle half uur aan opvoedende gymnastiek, sport en militaire voorbereiding worden gewijd.

Naar de aanwijzingen van den geneesheer zal er overgegaan worden tot wegen, tot lichaamsmeten en men zal, zoo noodig, bijzondere zorgen besteden aan sommige leerlingen, enz.

Thans worden er in deze gestichten lessen van Zweedsche gymnastiek gegeven door gewezen onderofficieren van het leger.

Minister Vandervelde deed mij de eer aan, mij zijn programma te onderwerpen en verzocht mij tevens een verslag uit te brengen na een bezoek ter plaatse.

Het is te wenschen dat de heeren Ministers, die *bijzondere scholen* onder hunne bevoegdheid hebben, zoo spoedig mogelijk het voorbeeld van den Minister van Justitie zouden volgen.

Het is van belang hier te wijzen op een deel van de merkwaardige toespraak van den heer Destrée, Minister van Kunsten en Wetenschappen, bij de aanstelling van den Raad tot verbetering van het lager onderwijs :

« Wanneer wij de vraagstukken betreffende de schoolhygiëne bestudeeren, zijn wij verplicht den weldoenden invloed van sport en gymnastiek te erkennen, en daarin zullen wij eene reden vinden niet alleen om, door de lichamelijke opvoeding de geesten helder en de lichamen gezond te houden, maar ook *om den burger, vanaf de kinderjaren, voor te bereiden om zijne plichten voor 's landsverdediging te vervullen*, plichten die hem eens kunnen opgedragen worden en om aldus den dienstdag in het leger te verminderen zonder de waarde daarvan te verminderen. »

Deze woorden van den Minister komen heel en al overeen met den geest van ons wetsvoorstel.

* * *

BENADEREND FINANCIËEL PLAN.

Om over de uitgave te kunnen oordeelen, om hieromtrent enkele gegevens te hebben, kwam het nuttig voor, een financieel plan mede te deelen, hoe benaderend zoodanig plan ook zij.

Uit de jongste statistiek van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken blijkt, dat er in België 283 gemeenten met meer dan 5,000 inwoners zijn.

Daar sommige gemeenten op dit gebied reeds ingericht zijn, zullen wij bij de raming der uitgaven, welke noodzakelijkerwijs slechts benaderend is, 250 gemeenten tot grondslag nemen.

Daar ook de zwemdokken voorzien zijn voor de steden, en België 86 steden telt, zullen wij insgelijks dit laatste cijfer tot grondslag nemen voor de begroting der kosten.

I. — SPEEL- EN SPORTPLEINEN.

In Engeland is het de gewoonte, een gedeelte der openbare parken ten dienste van de inwoners der gemeente te stellen voor hun geliefkoosde sport.

De aldus toegestane grond heeft den vorm van een rechthoek van *één hectaar* oppervlakte in 't algemeen.

In België, eilaas ! kan men er niet aan denken dit gebruik in te voeren en overal toe te passen wat, bij voorbeeld, in het Josaphatpark werd gedaan ; dit park hoort toe aan de gemeente Schaarbeek, welke er een volledig model-sportplein heeft opgericht.

Vermelden wij ook het stadion van Anderlecht, dat opgericht is in het Park van Anderlecht en op zijne beurt eene modelinrichting op dit gebied zal worden.

Men zal er dus moeten toe besluiten gronden aan te koopen of te huren.

Het aanleggen van deze pleinen zou kosten :

Gemiddelde huurprijs van den grond (1 hectaar) fr.	200
Omheiningen, zitbanken, sportmaterieel, schuilplaatsen, enz. .	10,000
Jaarlijksch onderhoud	2,000
Fr.	12,200

Twee honderd vijftig gemeenten, gerekend tegen 12,200 frank = 3,500,000 frank.

Door de op deze gronden ingerichte feesten en wedstrijden, waarvoor de toegangsbewijzen moeten betaald worden, zou men in de onderhoudskosten en in de aflossingen der vermelde uitgaven kunnen voorzien.

Terloops vermelden wij dat op sommige dagen van groote matchs het stadion van Anderlecht tot 10,000 frank ontvangsten maakt.

II. — SCHIETBANEN.

Er kan geenszins sprake zijn van het oprichten van volmaakte schietbanen met de vereischte kunstwerken. Men moet er zich op toeleggen zooniet noodinrichtingen, dan toch hoogst eenvoudige schietbanen tot stand te brengen.

De hoofdzaak moet zijn de eerste beginselen van het schietonderricht te geven op de meest veilige wijzen.

Deze denkbeelden hebben ingang gevonden in Zwitserland, in Frankrijk, en vooral in Duitschland, waar, sedert den wapenstilstand, onze officieren de gelegenheid hebben gevonden om in al de groote gemeenten schietbanen te bezichtigen, die, ofschoon op eenvoudige wijze ingericht, niettemin volle voldoening schenken.

Zierhier de eenvoudige beschrijving er van :

Zoodanige stand bestaat uit eene reeks kogelschermen, die, over eene geheele lengte van vijftig meter, op een afstand van vijf tot vijf meter zijn geplaatst. Die kogelschermen, waarvan de gezamenlijke aanblik aan een tunnel met openingen denken doet, zijn gebouwd in baksteen of in beton, zelfs met zakjes aarde. Dit soort van gang wordt op den achtergrond afgesloten door een dikken met aarde bekleeden muur.

De schutter staat voor een schietgat, waardoor het schietveld wordt beperkt. Dit schietgat komt overeen met de schietgaten der kogelschermen, welke in eene zelfde ooglijn liggen.

Geen enkele kogel kan uit de schietbaan wijken. Dit soort schietterrein doet door zijne inrichting denken aan de aloude *doelschieting*.

Van twaalf tot achttien jaar zou men zich bekwamen in het schieten met

de karabijn, dat is met het oorlogsgeweer, klein model, en, van achttien tot twintig jaar, met het eigenlijke oorlogsgeweer. De oorlogspatroon zou er gebruikt worden op vijftig meter afstand.

In meestal de gevallen zouden de *kringen voor militaire voorgeoefendheid*, door hunne eigene middelen, zeer eenvoudige stands kunnen oprichten, samengesteld ofwel uit « vaderlandjes », rijswerk, enz., ofwel uit baksteen en gewapend beton.

Daar de gemiddelde prijs per stand kan bepaald worden op 5,000 frank, zou de geheele uitgave voor 250 gemeenten bedragen 1,250,000 frank.

De wapens en schietvoorraad dienen te worden geleverd door het Departement van 's Lands Verdediging, dat ze zou kunnen nemen in den voorraad reservewapens van het leger; desnoods zou men zelfs geweren van oorlogsbuit kunnen gebruiken.

Twee of drie geweren per stand zijn voldoende.

III. — ZWEMDOKKEN.

Het ontwerp strekt tot het oprichten van een zwemdok in de steden waar de zaak stoffelijkerwijze mogelijk is, met andere woorden, daar waar een waterloop, een vijver, artesische putten of waterleidingen voorhanden zijn.

De prijzen zullen verschillen volgens deze soorten watervoorraad.

Met weinig kosten kan men, bij voorbeeld, een vlotbad tot stand brengen in eene rivier of een vijver, hetgeen een *open zwemdok* wordt genoemd en waarvan slechts in de zomerdagen gebruik kan worden gemaakt.

Anderdeels zijn er *overdekte zwemdokken*, waarin men gedurende gansch het jaar zwemmen kan, doch waarvoor het noodig is den grond uit te graven. Voor deze zwemdokken is een hoogere uitgave noodig.

Wil men tot een ernstigen uitslag komen, dan moet men de oprichting in overweging nemen van *overdekte zwemdokken*, waarin het mogelijk is gedurende gansch het jaar baden te nemen (dok van 25 m. $\times$ 12 m., plaats gevende aan twee honderd zwemmers).

Zooals wij hooger zegden, zijn er, naar de officieele cijfers, 86 steden in België.

Uitgaven voor het oprichten van blijvende zwemdokken: $210,000 \times 86 = 18,060,000$ frank.

Evenals de speel- en sportpleinen en de schietbanen, moeten de zwemdokken worden in bedrijf genomen zooals eene handelszaak, derwijze dat de onderhoudskosten en de kosten van aflossing van het kapitaal voor eerste oprichting worden gedekt.

IV. — OLYMPISCHE STADIONS.

Met het oog op de inrichting van de provinciale en gewestelijke wedstrijden, zou men in elke provincie een stadion oprichten (oppervlakte 1 hectaar en half).

De aardewerken van elk stadion zouden van lieverlede door de diensten van het leger moeten voltrokken worden. Op dien voet kan men de kosten op 25,000 frank schatten per stadion.

Onbetwistbaar is het, dat de opbrengst der ontvangsten, *binnen de vijf jaren*, deze kosten zouden dekken.

Negen stadions, gerekend tegen fr. 25,000 = 225,000 frank.

V. — GYMNASIEKLOKALEN IN DE SCHOLEN.

In een steenen bijgebouw of desnoods in eene houten barak zou men dienen gymnastieklokalen op te richten, welke schier overal ontbreken.

Er bestaan in België 7,694 lagere scholen van allen aard, jongens- en meisjesscholen.

Onderstellen wij dat er in 4,000 dezer scholen geen gymnastieklokaal bestaat.

De op te richten gymnastieklokalen zouden des Zondags ter beschikking van de kringen voor militaire voorgeoefendheid gesteld worden.

Meubilair (toestellen voor gymnastiek), 4,000 frank.

Voor de 4,000 scholen gerekend tegen 4,000 frank = 16,000,000 frank.

HERHALING.

Speel- en sportpleinen.	fr.	3,500,000
Schietbanen		1,250,000
Zwemdokken.		18,060,000
Olympische stadions		225,000
Gymnastieklokalen in de scholen		16,000,000
Fr.		39,035,000

In deze som zou bijgedragen worden door de gemeenten, de provinciën en den Staat.

De uitgave ten laste van den Staat zou uitgetrokken worden deels op de begrooting van Landsverdediging en deels op de begrooting van Kunsten en Wetenschappen.

Zou deze uitgave voor eerste oprichting niet kunnen verdeeld worden naar de volgende verhoudingen ?

Een vijfde voor de provincie ;

Een vijfde voor de gemeente ;

Drie vijfden voor den Staat ?

Het kan niet te dikwijls worden herhaald, dat de commercieele inbedrijfneming van de onderscheidene gemelde inrichtingen de kosten op aanzienlijke wijze zou verminderen, zooals blijkt uit de belangrijke ontvangsten die elken Zondag door de sportclubs in de groote steden worden gemaakt.

Op het eerste gezicht kan de gezamenlijke som van 39 millioen frank ons afschrikken. Doch men moet zich doordringen van de hooge noodzakelijkheid die er bestaat om het ras te versterken, alsmede van het aanzienlijk zedelijk en lichamelijk goed dat van deze nieuwe instelling dient te worden verwacht. De tenuitvoerlegging van het programma zou overigens trapsgewijze geschieden.

Kan geld beter worden besteed ?

Dit vraagstuk van de rasherleving staat aan het hoofd van de dagorde der volkeren die deelnamen aan den grooten oorlog en zich in de noodzakelijkheid bevinden om zich te wapenen tegen de gevaren van eene onzekere toekomst, in afwachting dat de ons allen dierbare droom werkelijkheid worde: de ontwapening in de algemeene eendracht.

Is het niet toegelaten, in verband met deze, te herinneren aan wat de al te vergankelijke vestingwerken van Antwerpen hebben gekost (laatste toelage, in 1909 toegestaan: 110 millioen).

En de verbinding *Noord-Zuid*?

Kost thans een pantserschip niet 100 millioen frank?

Hoeveel milliarden verlies heeft aan België zijne onvoldoende voorbereiding tot den oorlog berokkend?

Hoeveel kost aan de instellingen van weldadigheid het onderhoud van onze teringlijders?

Welk is het verlies aan arbeidskrachten, voortvloeiende uit de door de ziekte weggemaakte levens?

* * *

Welk voorbeeld wordt ons gegeven door Frankrijk waarvan de geldelijke toestand niet meer schitterend is dan de onze?

De Fransche Regeering, bewust van de belangrijkheid en de hoogdringendheid van het vraagstuk betreffende de herleving van het Fransche ras, heeft, in 1919, tien millioen frank toegestaan tot bevordering van de lichamelijke opleiding; Frankrijk heeft daarna het Ministerie voor de Volksgezondheid en de sociale hygiëne tot stand gebracht en besliste onlangs nog, tot de oprichting van een *Institut National d'éducation physique*, dat rechtspersoonlijkheid bezit. Deze instelling zal de belangrijkheid hebben van een ministerieel departement.

Deze nationale instelling zal onder de leiding staan van den heer Henry Paté, den sympathieken afgevaardigde van Parijs, een van de apostels der rasverbetering door middel van de lichaamsoefeningen.

* * *

Waarom zou in ons Ministerie van Kunsten en Wetenschappen niet eene dergelijke *nationale instelling* worden tot stand gebracht, waarvan afhankelijk zou zijn de *Hooge raad voor lichamelijke opvoeding*, die voorzien wordt bij artikel 2 van het wetsvoorstel?

Waarom zou men insgelijks niet tot stand brengen een Ministerie voor de Volksgezondheid en der sociale hygiëne, dat overigens per slot van rekening onvermijdelijk zijn zal?

Intusschen verzoek ik mijne achtbare medeleden het onderhavig wetsvoorstel voor te staan.

Wie zou durven beweren, dat het zedelijk en het lichamelijk heil van ons Vaderland geen offer van 39 millioen waard is? Om dat doel te bereiken, kan men desnoods met meer strengheid de oorlogswoekeraars en de nieuwe rijken treffen.

Met het oog op de aanzienlijkheid der uitgave, zou de Regeering dit

omvangrijk ontwerp tragsgewijze kunnen ten uitvoer leggen. Dit werk zou verricht worden onder toezicht van de Wetgevende Kamers, waaraan jaarlijks een verslag over den toestand zou worden voorgelegd.

Op deze wijze zal de Fransche Regeering handelen, die onlangs een zeer omvangrijk ontwerp op het verplicht onderwijs van de lichamelijke opvoeding en de militaire vorgeoefendheid heeft ingediend. Dit wetsontwerp werd met eene overgroote meerderheid van stemmen aangenomen.

Voor de tenuitvoerlegging van het eerste gedeelte zal aan het Fransch Parlement een crediet van 30 millioen worden gevraagd, en het programma zal tragsgewijze uitgevoerd worden volgens de begrootingsmiddelen.

J.-A. CARPENTIER.